

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/138

Karar Sayısı : 2025/130

Karar Tarihi : 17/6/2025

R.G. Tarih – Sayı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 58. Hukuk Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanun'un 80. maddesiyle değiştirilen;

A. İkinci fıkrasının üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı cümlelerinin,

B. İkinci fıkrasına 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen yedinci cümlelerin,

Anayasa'nın 2., 10., 60. ve 61. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Malullük aylığı bağlanmadan önceki sigortalılık sürelerinin yaşlılık aylığına hak kazanma şartları bakımından dikkate alınmamasına yönelik Sosyal Güvenlik Kurumu (Kurum) işleminin iptali ile yaşlılık aylığı bağlanması ve süresi içinde ödenmemiş aylıkların yasal faiziyle Kurumdan tahsil edilmesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 4. maddesi şöyledir:

“Aylık bağlanması

Madde 4 – Bu Kanun kapsamına girenlerden;

a) Engelli hâle gelerek bağlı oldukları sosyal güvenlik mevzuatına göre emekliye sevk edilenlere görev malullüğü aylığı bağlanır.

b) Emekli aylığı almakta iken engelli hâle gelenlerin almakta oldukları aylıkları görev malullüğü aylığına dönüştürülür.

c) Ölenlerin kendilerine bağlanması gereken görev malullüğü aylığı, dul ve yetimlerine intikal ettirilir.

Bu madde gereğince ilgili sosyal güvenlik kurumlarınca kendi mevzuatlarına göre bağlanan aylıklar, (...) % 25 artırılarak ödenir.

d) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayanların engelli hâle gelmeleri halinde, öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36 ncı maddesi hükümlerine göre belirlenecek giriş derece ve kademeleri üzerinden (Öğrenimi bulunmayanların ilkökul mezunu gibi) kendilerine, ölümlerinde dul ve yetimlerine 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre T.C. Emekli Sandığına görev malullüğü aylığı % 25 artırılarak bağlanır.

(Değişik fıkra: 12/7/2013-6495/80 md.) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri hükümleri uygulanarak aylık bağlananlara aylık bağlama tarihi itibarıyla sosyal güvenlik kurumlarınca kendi sigortalılığı nedeniyle ödenmekte olan gelir ve/veya aylıkların toplamı, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesi gereğince öğrenim durumuna göre belirlenecek giriş derece ve kademesi ile 30 yıl fiili hizmet süresi esas alınarak mülga hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre hesaplanacak vazife malullüğü aylığının %25 artırımlı tutarından az olamaz ve bu şekilde belirlenen gelir ve/veya aylıklar ilgili sigortalılık hâlindeki aylık artışları dikkate alınarak artırılır. Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına girenler, aylıklara ilişkin hükümler hariç olmak üzere (d) bendi kapsamına girenlerin malullük hâline bağlı olarak yararlandığı haklardan da aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlandırılır. **Bu Kanuna veya bu Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre aylık bağlanan maluller ile 5434 sayılı Kanunun 56 ncı mülga 64 üncü maddesi kapsamında aylık bağlanan malullerin, malul sayılmaları sebebiyle aylık bağlandığı tarihten önceki her türlü sigortalılık ve prim ödeme süreleri, iştirakçilik ve fiili hizmet süreleri ile bunların itibari ve fiili hizmet süresi zammı olarak değerlendirilen süreleri, malullük aylığı bağlanmasından sonra geçecek çalışma veya sigortalılık süreleriyle hiçbir sebeple birleştirilemez. Bu şekilde aylık bağlanmasından önce geçen söz konusu süreler; malullük aylığı bağlanmasından sonra geçen sigortalılık ve çalışma sürelerinin tabi olacağı sigortalılık hâli ile mülga 2829 sayılı Kanun uygulaması yönünden dikkate alınmayacağı gibi, sonradan geçen sigortalılık veya çalışma süreleri yaşlılık/emeklilik, malullük ya da ölüm/dul veya yetim aylığı bağlanmasında veya toptan ödeme yapılmasında ilgili mevzuatına göre ayrı bir çalışma veya sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Ancak, bu Kanuna göre aylık bağlandığı tarihten sonra çalışmaya başlayanlardan, aylık bağlandıktan sonraki çalışmaları 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra olanlar için 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümleri uygulanamaz. Yukarıda belirtilen kanunlara göre malullük aylığı bağlanmasına esas alınmış hastalık ya da engellilik hâlleri ve bu hastalık ya da engellilik hallerindeki ilerlemeler, sonradan geçen çalışmalar sebebiyle yaşlılık aylığına hak kazanılması koşullarının belirlenmesinde dikkate alınmaz. (Ek cümle: 25/3/2020-7226/6 md.) Ancak, bu kapsamdakiler aylık bağlandığı tarihten sonra geçen çalışmaları esas alındığında en az 20 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 5000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla talepleri halinde ayrıca yaşlılık aylığından yararlanırlar.**

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/80 md.) Bu madde hükümleri 5434 sayılı Kanunun 56 ncı maddesi kapsamındakiler ve harp malulleri hakkında da uygulanır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükümleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi” başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa’ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiş; anılan fıkranın (a) bendinde “İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı”, (b) bendinde ise “Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneği” Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise yöntemine uygun olmayan itiraz

başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde de başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneği gerekçeli başvuru kararının aslıyla birlikte Anayasa Mahkemesine sunulacak belgeler arasında sayılmıştır.

4. İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilmesi hâlinde itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği, (2) numaralı fıkrasında ise anılan (b) bendi uyarınca verilen kararın itiraz yoluna başvuran mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden başvurmasına engel olmadığı belirtilmiştir.

5. Yapılan incelemede Mahkemenin daha önce de itiraz konusu kuralların iptalleri talebiyle başvuruda bulunduğu, anılan başvurunun Anayasa Mahkemesinin 11/2/2025 tarihli ve E.2025/16, K.2025/28 sayılı kararıyla yöntemine uygun olmadığından reddedildiği, söz konusu karardan sonra Mahkemenin düzenlediği başvuru kararına ilişkin tutanakla yeniden itiraz başvurusunda bulunduğu anlaşılmıştır.

6. Söz konusu fıkra uyarınca Mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden itiraz başvurusunda bulunması mümkün olmakla birlikte yapılacak başvurunun önceki başvurunun devamı mahiyetinde olmadığı, yeni bir başvuru niteliği taşıdığı ve aynı kurallara ilişkin olarak yapılacak yeni başvurunun Anayasa, 6216 sayılı Kanun ile İçtüzük'te belirtilen yönteme uygun olması gerektiği açıktır (AYM, E.2024/141, K.2024/132, 23/7/2024, § 8).

7. Bu itibarla Mahkemenin E.2025/16 sayılı başvuruya ilişkin olarak düzenlediği gerekçeli başvuru kararının bu başvuru açısından anılan Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine uygun bir gerekçeli başvuru kararı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2024/141, K.2024/132, 23/7/2024, § 9).

8. Açıklanan nedenle Kanun'un söz konusu bendine ve İçtüzük'ün 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasına aykırı olduğu anlaşılan başvurunun Kanun'un anılan maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

III. HÜKÜM

3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanun'un 80. maddesiyle değiştirilen;

A. İkinci fıkrasının üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı cümlelerinin,

B. İkinci fıkrasına 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen yedinci cümlelerin,

iptallerine karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE 17/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2025/138

Karar Sayısı : 2025/130

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI